„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 174. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 8. НОВЕМБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

ОБМАЊИВАЊЕ ЕВРОПЕ.

Монаково, 1. (13.) нов.

Монаковске „Опште Новине“, које са своје озбиљности и темељности уживају светскога гласа, свесрдно отварају своје ступце у корист потиштених народности у Угарској и доносе красне чланке о тамошњим приликама. Заиста је чудо, да баш данашња „Застава“ до сада није спомињала те чланке, који као што се овде дознаје, потичу из пера, које сада најтопливије заступа ту ствар, а има блиска додира с вама. За то ево шаљем најновији чланак у нади, да ће га „Застава“ донети, јер је заиста пун података и топлог заузимања, те треба да види српски свет, како суди велика Европа о угарским приликама, и да мађарска обмањивања европског јавног мишљења не ће постићи цели.

Чланак тај ово је:

*

У дуготрајној борби, која се у Угарској између „владајућег народа“ и немађарских „народности“ води, игра 44. зак. чланак од год. 1868. са свим особиту улогу, која се ван Угарске не увиђа свугде и свагда у обзир. Јер кад год се у иноземству подигну оптужбе и пребацивања у погледу поступања против немађарских народних племена од стране земаљског законодавства, владе и управе, тврде бранитељи званичне народносне политике у реткој сагласности, да ни у једној многојезичној држави на земљи нису уступљена толика права и слободе појединим племенима, као баш у Угарској.

Заиста, народносно питање нема ни у једној културној држави таква значаја, као у обема државама хабсбуршке монархије, у Аустрији и Угарској, које имају у том погледу то заједничко, да ни у једној од ових сједињених држава нема ни једна народност већине; шта више, и у Цис- и у Транслајтанској стоји према племену, „које води“, већина државних грађана других језика, разних народности.

Како јако народносно питање у Угарској влада на политчком пољу, види се већ из значајне чињенице, што је при првом кораку за придобијање укинутог устава угарски сабор у 1861. години у својој једногласно примљеној адреси пред престолом и јавности свечано ово обећање учинио: „Ми не ћемо заборавити, да су становници Угарске немађарског језика, такође грађани Угарске, и хоћемо једним законом да гарантујемо, што у том погледу њихов и домовински интерес захтева.“ И овдашње вође и говорници парламентских странака с десна и лева надметали су се међусобно у уверавањима и обрицањима у корист немађарских становника држа е. Тад уверавaше барон Јосиф Етвеш: „да је њихова (т. ј. Мађара) ствар истоветна са тежњама за слободом свију народа монархије“; тад говораше опозициони барон Шимоњи, да треба „правичне захтеве народности задовољити“ и „права с њима наједнако делити“; тад је изрекао Коломан Тиса, доцније министар-председник Угарске, начело: „Да се треба збринути, да се сваком пружи могућност, да своју децу у сопственом народном правцу образује“, — а доцнији угарски министар за јавну наставу и богочаст, Август Трефор нагласио је: „да Срби, Румуни, Немци, Словаци и Рутени могу своје муниципалне ствари на свом језику водити, и у школама онај језик да употребе, који хоће“. Шта више, он је поставио начело: „У оним пределима, где је становништво помешано, неће се никад створити држава по националним гледиштима. Гажење народности, које се никако не слаже са слободом, била би узалудна политика.... **Као што међу верама не сме да буде привилеговане вере, тако исто не сме бити на земљишту Угарске привилеговане народности.**“

Је ли дакле чудо, да су за времена уставне провизорије од 1861. до 1867. ове народности више вере и поверења поклањале мађарским политичарима, но бечким државницима, у чију су поузданост озбиљно сумњали, нарочито после прошлих искустава, те су се већином противили мишљењима њиховим, нарочито Шмерлинговим?! Да ли су онда добро поступали, друго је питање; али ток ствари народносног питања пре противно доказује.

После успостављења угарског устава у години 1867. био је сабор побуђен, да — ради испуњавања обећања од 1861. и 1866. год. — изашље нарочиту комисију „за испитивање народносног питања“ (1868. год.). Већ у крилу те комисије сударили су се заступници начела слободе са заступницима мисли о превласти. Први су, на име, захтевали пуну и истиниту равноправност „немађарских језика“ у јавном званичном уредовању, као што је то у Ердељу у години 1863. већ законом утврђено било. Већина комисије пак стала је на противно становиште. Она је створила у место закона о равноправности више један закон у корист једног јединог државног језика мађарског, чији је обим исцрпно уређен био. Тај „државни језик“ је језик саветовања и уредовања законодавства и свију грана државне владе, на њему се праве закони и морају се водити протоколи, као и унутрашњи послови јурисдикције; исто је тако званични језик свију краљевских судија и наставни језик на великим школама — мађарски.

Јасно је, да је поред овако опсежног обима за распростирање државног језика осталим народностима преостало само уско земљиште; а и тај је уски оквир доцнијим законима још више скучаван.

Најзначајније од тих скучавања лежи у фактичном укидању прописа 17. §. народносног закона, по којем је министар наставе обвезан, „да се у државним училиштима што боље побрине, да се грађани сваке народности, ако у већим масама заједно живе, могу у својој близини на свом матерњем језику образовати све дотле, где више академско образовање започиње.“ Мађарски закон за средње школе од 1883. год. пак прописује, да у училиштима, које држава и јурисдикције издржавају, сме само мађарски језик да буде наставни.

Тако је и са осталим одредбама народносног закона. У осталом већ се одавно провидело, да: „тај закон уређује индивидуална права грађана немађарског језика, али не права немађарских народности.“ И онако „сувише испрескакана (verklausuliert) равноправност“, примећује проф. др. Гумпловиц, „овде је само празна реч, а правом стању ствари одговарао би са свим уруги назив н. пр. ред власти (Herrschaftsordnung).“ Садашњи аустријски министар просвете Мадејски суди о том угарском народносном закону, да му „карактер, у кратко речено, у томе лежи, да са свим одриче (пориче) националну равноправност. Од када тај закон постоји, не може у његовом обиму ни речи више бити о каквим народностима, јер ни једном од немађарских племена, није уступљено политичко право на народност“. Овај се суд подудара са изреком једног вође тих народности, Румуна А. Мочоњија, који је при донашању тог закона изјавио: „Закон полаже живе народе у гробницу пирамиде мађарске надмоћи (супремације).“

Искуство од преко четврт столећа доказало је, да су потпуно оправдана како страховања због тог закона, тако и судови о његовом карактеру и вредности. Тај закон није решио народносно питање у Угарској, није донео жељени мир; шта више, допринео је, те се заоштрили односи између разних народа и племена „које води“. Од када је опет пропламтио мађарски шовинизам, све се у већу даљину гурало решење народносног закона и данас влада у том правцу општи немир у земљи.

А како би и могло бити друкчије, кад се чак и најскромнија повлађивања народносног закона према Немађарима сматрају, гоне и казне као атентат против „државног јединства“, као одрицање „мађарске дужавне идеје“, као угрожавање „мађарске нације“! Само је доследно, када вође мађарског шовинизма, као н. пр. клушка жупанија у својој репрезентанцији од 30. октобра 1893., траже од сабора укидање народносног закона, што тај закон садржава „велику противност“ и не одговара животним потребама Угарске, већ „теоријама иностраних научењака“. Јуриш на тај закон од увек је сматран као знак праве патриотске свести и непоштовање прописа тог закона исто је тако хвалило „јавно мњење“, као што је строго осуђиван и као непатриотичан жигосан захтев, да се тај закон респектује. Тако је дошло дотле, да по речима Мађара Људевита Мочарија: „нема ни једне тачке народносног закона од год. 1868., који у сто и хиљаду случајева није потврђен био“, тако, да тај закон „у истини више и не постоји“.

А како се понаша влада према одржању народносног закона? На предлоге и захтеве, који су се у сабору опетовано дизали у погледу „основне“ промене или коначног укидања тог закона, изјавио је још 13. децембра 1893. год. угарски министар-председник др. Векерле, да влада

ПОДЛИСТАК.

СЛАВА.

ЦРТИЦА ИЗ ЂАЧКОГ ЖИВОТА.

Јесте леп и поетичан ђачки живот, особито кад су ферије. Тада ђак живи за три Бога; нема ту оне велике бриге за књиге и учење, оног једа и јада, када се добије друга класа; оног труда и бдења по целу ноћ код књиге. Свега тога нема, онда је ђак блажен. Ферије су ђачка радост, срећни дани.

Па шта раде ђаци за време ферија?

Но, то је лако погодити.

Главни им је посао: шетња; главна им је брига: камо ће сутра ићи; у којем је селу или манастиру слава, да тамо иду; како ће набавити новаца, да протерају по ђачки на слави; и — што је најглавније — како ће доћи до „мало финијег од сибнера“.

Дакле то је...

И ми смо ђаци, па као ђаци и ми живимо о феријама. Нема те славе, било сеоске било манастирске, на којој ми нисмо били. Упутимо ти се ми без пребијене крајцаре, па — шта Бог да и срећа ђачка (до душе и ми се бринемо за новце, али кад се не може збринути). Но хвала Богу и нашој чврстој вољи, свагде смо добро пролазили. Нађе се добрих људи и родољубивих Срба, па код њих отпевамо по коју онако српску, развеселимо их, управо дирнемо у њихову родољубиву жицу; е, онда са свију страна:

— Извол'те господо овамо, како не би код нас.

И шта ти ја тамо знам.

А ми опет стидљиви (па одмах од прве речи).

Тако је то обично било, па и у селу Л. Ту смо код пречасног два дана онако по ђачки провели, тако да се и старина попа уз нас подмладио. На појутарје у вече опростисмо се са добричином попом, да хајд' онако мамурни кући у М.

Кад сам дошао кући, одмах се свалим у меке душеке и као заклан заспим...

Око девет сахата пробудим се, па одмах на шеталиште. Кад тамо, а на клупи седе јучерашња четир „мокра брата“.

Ту смо ређали јучерашње успомене. На једном ће један:

— Знате шта браћо, данас је слава у манастиру Б. па како би било...

— Да и ми идемо — дода други.

— Немојте људи ако Бога знате, нисмо се честито истрезнили ни од јуче, па данас опет. Куд то води? — рекнем ја.

Неки су одобравали, неки се противили, док се на послетку не изравнасмо и закључимо да сложно идемо на славу.

— Колико ти имаш новаца Стево? — запитам једног.

— Двадесет и пет нула — одговори шалећи се.

— А ти?

— Ја два пут толико.

Слатко се насмејасмо, видећи да ни један нема ни паре, али сад већ немамо куд, већ пут под ноге па „per pedes apostolorum“ у Б.

На слави што се да провести, то не роди више, ама кад човек има доста новаца. А овако као ми? Најпосле и до сад смо били голи синови, па смо добро пролазили, дакле пробаћемо и ту.

Брат Јова међу тим отишао кући, да јави матери „радосну вест“ да иде опет на славу, и — ако је могуће — да измами који новчић.

Елем кренусмо се не баш највеселији, кад се сетисмо толиког пута што морамо пешке по тој врућини прећи.

На једном спазисмо из далека Јову, где жури са радосним осмехом на лицу према нама.

— Радујтесја и веселитесја — виче он.

— Шта је, шта је? — гракнусмо сви у глас.

— Не ћемо ићи пешке него... — загрцне се од умора.

— На двоколицама својим — дода један.

— Не, него на колима — рекне Јова.

Удвостручисмо кораке, па — у једно двориште, где нас је Јова довео, и где су нас кола већ спремна чекала, да се кренемо.

Поседасмо, где је који уграбио места.

Кочијаш (дечко а брат неки Јовин) ошине коње; они полетеше, ми запевасмо и — за час ево нас у селу Б.

Кола јурнуше у двориште рођака Јовиног. Ови укућани похиташе на врата, да виде какви су им то „мили гости“, али кад видеше нас шест гоља, окренуше пете, те један по један измицаше у собу. Ипак редуша оста и изнесе нам четке за хаљине.

Док смо се ми чистили, а уз то шалили и смејали, дођоше опет домаћи, те нас запитиваху о које чему.

Нико нас међу тим не позва на ручак.

А баш не би ни остали!!

— Молим вас је ли далеко манастир од села? — запитам ја.

— Та баш и није, само и'те друмом, па ћете брзо стићи.

Редуша донесе у котлићу лађане водице, донесе и чаше.

Зарђасмо онако жедни.

— Е, кад нема пива, а ми ћемо водом. У здравље срећна пута! — рече Гига.

— Сад шта ћемо! Ал' пићете ви већ 'ладна пива у манастиру — одврати домаћин.

— Та оно јест' кад се има новаца — рече један момак.

— Па да видите баш и... — умало што се не изда Вељко.

— Немамо Бог зна колико, али за славу биће доста — уметам се брже ја, само да се не осрамотимо.

— Та наравно, без новаца никуд, камо ли на славу.

Те речи домаћинове мало нас збунише, ал' сад шта ћемо!? Опростимо се са „гостољубивим домаћином“, па кренемо у Б.

Е, путем те шале, те комендије, да те Бог сачува. Досетке лете једна за другом као из рукава. Сунце пече да мозак спржи. Зној капа као грашак са чела низ лице. Не капут, него све што имаш на себи да скинеш. Ал' ми опет као ђаци, весели певамо, подвикујемо, шалимо се.

— Дед ти напред пожури, да се не охлади калуђерска супа чекајући на нас! — викну ђаволасто један.

— Ћути бога ти, ми ћемо на печење и вино — одврати онај.

— Збиља браћо, јел истина, да је Његова Светост у манастиру?

— Јесте, јесте.

— Е па онда ћемо стићи и на супу, јер данас је дужа служба.

Да не беше шљивика, полудели би од силне жеге. Него овако пружили се шљивици, наровно размаци од једног до другог били су доста велики. Па мало хлад од њих, мало оне пола зелене шљиве учинише, те не полудисмо.

Ал' мора да смо баш гладни били!

Сваки час чуо се пуцањ грања.

није наклоњена, да пристане на таке захтеве; нека народносни закон и даље остане у снази, у колико му већ одредбе нису укинуте или промењене другим, доцнијим законима.

Слаба утеха, која би за Немађаре у том уверавању још могла лежати, са свим је међу тим разорена најновијим изјавама тог истог министра-председника. 9. октобра о. г. изјавио је наиме др. Векерле у угарској заступничкој кући, да он „поједине одредбе народносног закона за са свим неспроведљиве држи“. Том изјавом је, по нашем мишљењу, шеф угарске владе учинио изјашњење, чије последице није за цело подробно одмерио. Овај приновак за народну несношљивост је тим опаснији, што је основан на недоказаном тврђењу. Рекао је, да практични примери илуструју наведену неспроведљивост споменутог закона. Но он не наводи ни један такав практичан пример; исто је тако пропустио да наведе, које су то „поједине одредбе“, које би „са свим неспроведљиве“ биле. Само се може нагађати, да је нарочито пред очима имао употребу народног језика у јавним званима и код судова. Но у том погледу с правом се може на то позивати, да искуство у том никаква несумњива примера из живота не пружа, јер нити је сада нити пређе озбиљно чињен покушај, да се спроведу дотичне законске одредбе. У противности са народносним законом врло се често, управо понајвише употребљавају у пределима помешаних језика чиновници и судије, који не знају тамошњих народних језика. Онда је наравно народносни закон свакако „са свим неспроведљив“. Или је зар народ за љубав чиновника ту, или су пак чиновници ради народа ту? Ко се посвећује јавној служби, има да одговори условима исте, а у смислу закона требало би у те услове пре свега да спада знање дотичних народних језика.

Но ни самом народу не дозвољава се остварење његових и иначе мршавих националних права. Само један пример из најновијег доба: Конгрегација бистричко-насодске жупаније у Ердељу, која се у претежном броју из Саса и Румуна састоји, реши, да се дневни ред жупанијске конгрегације увек и на немачком и румунском језику обелодани, да би Немађари, који не знају мађарскога језика, бар сазнали, о чему ће се саветовати. Но тај је закључак, који се оснива на закону од 1868. године, на рекурс једне мађарско-чивутске мањине, од министра унутрашњих послова — уништен. Даклем по том и тај закључак спада у „са свим неспроведљиве“ одредбе народносног закона! Па шта је онда још спроведљиво?

Да оптуженици не разумеју језика судске расправе, да они трпе, да преко њих прелази оптужба, одбрана и пресуда, а да и не знају о чему је реч — то спада, на жалост, у посведневне појаве; исто тако и конфликти језика са управним чиновницима, са финанцијским и пореским властима, са поштанским и брзојавним званима, са железничким званичницима итд. Свуда мора немађарски грађанин на често врло немио и увредни начин да осети и примети, да је у својој домовини само грађанин другог реда.

И ту још долази најновија појава министра председника, која сачињава за тобоже свију степена позив и подстрек, да и друге одредбе народносног закона не поштују и да одбију од себе и сам изглед, да поштују тај закон. Па зашто се не реши министар-председник на „ревизију“ и коначно укидање тог „сасвим неспроведљивог“ или већ одавно прорешетаног закона? Узрок је врло близу: онда се не би могло више иноземство упућивати на „либералне“ установе народносног закона, нити се више тиме хвалити, да ни у једној европској културној држави разнолики државни грађани таке националне слободе и права не уживају, као у Угарској.

Да ли ће ово обмањивање иноземства још дуго потрајати?

Нови Сад, 7. новембра.

Обест Старчевићеве деце. Читамо у разним листовима, па и у самој пророковој „Хрватској“, да су „браћа“, Хрвати потргали педесет таблица, које обележавају улице у сремској Митровици. Те су таблице написане српски и немачки, којим језиком говоре становници Митровачки. Али то не би по вољи неким „чистим“ Хрватима: Гашпаридесу, Валтеру, Скупу, Шебољу, Чулпату и опет Гашпаридесу, те иоћу од четвртка на петак, као што то раде и друге грабљиве птичурине, поскидаше својим оштрим канџама таблице, које су им на дану толико очи боле. „Пестер Лојд“ каже, да су ови хрватски младенци већ и осуђени од митровачког суда који на пет, који на четир, а који на два месеца тешке тамнице због преступа пакосног оштећења туђег имања. — Хтели људи мало да се поиграју истријанског питања, па и то им се не да! Видела жаба, где се коњи поткивају!..

ГОНИМО НАЗАРЕНЕ

ИЗ ПРАВОСЛАВ. ОСНОВНИХ ШКОЛА НАШИХ!

(Отворен апел надлежним школ. и црк. властима нашим.)

Без сумње чудноват натпис! Да гонимо Назарене из православних основних школа наших!... А зар их има и ту већ? упитаће, можда, когод. Има их богме, те како и — колико! Пођите само по селима. Не мимоиђите ни вароши. Ту свуда завирите у расадике просвете — у школе, и ви ћете се крстити од чуда. У мало којој школи, да не ћете наћи неког малог „апостола“ назаренског. Одиста ћете се уверити о томе! Али шта мари?! Зар је стало коме до тога, што међу српском православном децом седе и српска некрштена деца — деца назаренска; или што међу српском православном децом седе и такова српска православна деца, коју родитељи мимо школе негују у духу назаренском; коју родитељи на дому кљукају са том лажном вером, опадајући им свето православље, које од честитих предака својих наследише; и — даље још — коју децу родитељи подстрекавају на непослушност у вршењу верских дужности ђачких?... Мари ли зар ко за то?! Без сумње да мари! И ми смо тврдо уверени, не само да мари, него и да има неког, коме такова српска правосл. основна школа не може годити, нити може према њој равнодушан бити, за то и пишемо отворени апел овај и управљамо непосредно на факторе, којих се појава ова највише тиче. То су пак више надлежне школске и црквене власти, у првом реду пак епархиски школски одбори и преч. конзисторије. Њима се дакле обраћамо. Од њих утехе и разлога тражимо. А у колико нам је пут овај оправдан, нека други пресуде.

*

Појавом назаренске секте појавила се и манија међу многим људима, да се „посвете“. И да богме, с почетка беше та скромност слабија. Но мало по мало, постаде она својина гомиле људи. Све, што је плиткоумније и глупље било, све се више стапало у једну целину, да тобоже проводи неки богоугодни живот, који ће их, као на лаки анђеоски крили да пренесе у лоно Аврамље и тако да се на јефтин начин прокламују за патентиране светитеље и — просветитеље. Па шта више, манија их је та окуражила толико, да су у заслепљености својој све постојеће вере почели опадати и осим им поткопавати, а истицати назаренство за једино спасавајуће. Проповедаху, да се назаренству морају без разлике сви људи пријљубити, како би се испуниле речи еванђелске: да ће бити једно стадо и — један пастир. Па у том верном апостолисању тих плиткоумних „богослова“ није остала поштеђена ни вера наша — вера православна; нити остадоше мирни у народу нашем људи, који су и иначе свој живот побожно проводили. Нису остали поштеђени ни људи, који су управљали живот свој према примитивном живљењу наслеђеном од јуначких предака својих, који су за веру, за крст часни и слободу златну, за дично име и народност своју — који су потоком крв лили; који су на вешалих и кочевих испуштали племениту душу своју; који су богодано бојажљиви били и у светој вери својој православној као станац-камен издахнули. Мутни таласи лажног назаренства пограбише и њих, те тако уђе та манија и у многе људе нашега народа, да се прокламују за „светитеља“ и да се у нашем народу уздигне назаренство, а понизи и уништи прадедовска вера православна; да се још више с вером пљуне и на име Србиново, а пригрли небрат за брата. Јадна ли потомства славних и племенитих предака!.....

Па колико се успело у томе?!

С почетка беше успех лажних апостола никакав, или врло слаб. Нико се није на назаренство ни освртао. Не сметаше ничем, нити беше иначе од њега какве опасности. Али за мало. Што се држало за глупост, постаде најозбиљније питање. Назаренство се стаде све већма ширити у народу нашем. И као оно лупеж, који се наклати, да потлачи стадо какво, тако је почело и назаренство да тлачи и да скоро десеткује народ наш. И данас, када дубље загледамо у њега — у народ — видећемо ужасну слику. Скоро да се мало ко није предао да испита и да сазна суштину лажног назаренства, а с тиме мало ко и да јој бар тајно не нагиње. Ово би било много речено, или се бар чини, да је много. Али загледајмо се мало боље — очити је факт. Данас, када треба да је у народу нашем најјача присебност, како би у скопу могао да стане у обрану вере и имена свога, данас га баш најјаче подрива и разрива лажно назаренство и разбацује га као шибље, да га уништи. Па како је та појава сама по себи већ жалосна и велико зло, које се ничим загладити не да, али је још страшније зло оно, које из тога произлази.

Данашњи Назарени имају већ и своју многобројну децу. Како немају својих вероисповедних школа, то деца њихова полазе наше православне школе. Ту се мешају с нашом православном децом. Заједно с њима у скамијама седе. По ваздан су с њима у сношајима, па шта можемо из тога дружења ишчекивати?! Док ми мислимо, да ће десетак православних ученика привући себи једног малог назаренског апостола, дотле ће тај мали придобити симпатију двадесеторице православних другова својих. Деца радо подражавају једно другоме. А назаренска деца поприма су све манире својих родитеља. Лукавство и препреденост под видом тобожње побожности вири им из свакога покрета. Деца код куће већ слушају родитеље своје, како о Назаренима са пијететом резонују и како се о њима посве повољно изражавају. Овде — у школи — опет по ваздан гледају ове мале препредењаке, па још кад потерају јогунлук у вршењу прописаних верских дужности ђачких! Та деца не ће у школи ни иначе да се крсте; молитве једва хоће силом да читају. За нашу цркву — за храм наш и богослужења наша у њему не ће ни да чују. Не ће у цркву да иду ни за живу главу. Не ће богме ни да се облаче, нити хоће апостола или антифона да читају. Устежу се често и од самог појања. Па и горе још, често се свему томе на препреден начин исмевају и све то својим начином омаловажавају. А наша деца, која их из дана у дан прате у томе јогунлуку, често се и диве, како су им другови јуначни за веру своју назаренску; како учитељ бадава опада веру њихову, а уздиже православље, кад није у стању и не може ни јогунлуку њихових малих Назарена на пут да стане!..... А и како да учитељ томе на пут стане?! Он нема власти, да ту децу било чим казни. А и питање је: би ли ту каква год казна од стране учитеља и припомогла што! Он нема ни закона а ни наредбе какве, на темељу којих би могао ту децу из школе уклонити. Учитељ је у свему немоћан. Он дакле мора силом анархију и анархисте у школи да трпи. Или не зове

Дочепала се раја шљива, пу ма и са зеленим да колико толико утиша бес разљућеног трбуха.

— Немојте браћо кварити апетит са тим шљивама Како ће те ручати у манастиру? викну Гига.

— Не бој се ти ништа. Ипак би се можда покајао игуман, кад би нас бримио сите! — одврати Вељко.

Мало по мало нестаде шале. Сви ућутасмо. Велика врућина тако нас узбиљи, да смо само жељно изгледали манастир.

Најпосле забеле се кућице од прњавора.

Лице нам доби одмах други израз, израз радости и весеља.

Дођосмо пред манастир.

Да не би отишли у трапезарију овако прљави, одемо на чесму, прочистимо суво грло свежом водом (да може боље пролазити вино) умијемо се мало, па хајд у манастир.

Дођемо у порту. Али шта ћемо сад бого? Јели мајка родило јунака, па да иде оцу игуману?

У ходнику разговарају се два калуђера.

Ка ће, ко ће? свима се наметало то животно питање. Најзад одважи се наш Јова, па — калуђеру (један је међу тим отишао). На жалост наше уши не могоше чути по нас тако важан разговор, само се тек по чешће чуло гласно смејање калуђерово.

— Јесте чули, то не значи добро, нема ту за нас лека! рекох ја.

— Ћути, ево их! прошапуташе они.

И заиста прибрижаваше нам се Јова с младим калуђером.

— Па колко вас има? запита.

— Нас шест, — одговори Јова.

Е да сте видели сада лице калуђерово — са свим се преобразило. Знам, да је помислио: који ће вас враг нахранити, сву кујну и сав подрум да изнесемо пред вас, не би вам било доста.

— А јесте ли ви прави ђаци? пита нас, а мери нас оним његовим граорастим очима.

У неком се почело кувати.

— Баш прави правцати. Ја мислим, да се одмах на први поглед распознају ђаци. А ако не верујете rogate nos aliquid! рекох ћут.

— Та оно.. знате.. ја не знам „баш добро“ латински, да вас питам, али покаште ми сведоџбе, јер знате долазе којекакви, па се издају за ђаке, а нису, па онда „забадава“ ручају.

Е, то је прешло меру. Сад ми да носимо сведоџбу на славу и да показујемо господи калуђерима, ако мислимо добити ручак. О, да вликог мудрованија калуђерског!!

— Ми немамо код себе сведоџаба, нити смо мислили, да ће нам требати на слави, него можемо вам другим чим доказати — рекох и почнем вадити из џепа писма од својих колега.

То и они учинише. А клуђер видећи да нема куд попусти, само рече, да не можемо сада ручати, јер је пуно гостију, него да причекамо „до једно три сата“ па ћемо онда са „другима“.

Да велике калуђарске гостољубивости!!

Сад да ми гладни к'о курјаци чекамо „до једно 3 сата“. Бар да је рекао до једно шест сати (ко што је тако и било) или: одлазите ви одкуда сте и дошли. Па би ми одмах отишли. Него овако стој па стој до судњег дана.

Да је ко год отишао Ђ. Св. па казао како...

Ал' већ свеједно, нема тамо ништа.

Како би ми трошили народно благо, кад су други позвани на то.

Но ипак тешимо се, јер нисмо били сами.

Дошла два сиромаха, по изгледу могло им се види да су гладни к'о и ми, уморни горе него ми, па дошли да ручају к'о и ми.

Али шта мислите шта је с њима било?

Лепо њих калуђер (не „онај“) него други неки поштењејши изгрди.

— Шта сте ту дошли безобразници, где господа ручају. Хајд' затвори их тамо — окрене се манас. шумару — па им после подај леба.

И овђеде их шумар (валда у какву шупу, зацело не у подрум).

— Хајдмо ми јесте чули да се и нама не би то догодило — рекох. Жалосни, огорчени и — и свакојако пођемо из манастира.

Куд ће мо, шта ћемо? Хајде опет у село.

— Ух, ала ми се врти мозак од тог шиљера манастирског — нашали се Гига.

И поред све своје муке насмејасмо се...

И сада као што смо ишли у манастир (само још живатније! чуло се крјање грања по сеоским шљивницима, али с том разликом што нико није споменуо о „апетиту“.

Јова оде својим рођацима (луда што није одмах), ја и Вељко ћемо код неког мог колеге Н., а она тројица опет код М. Да смо тако одмах урадили, може бити да не би толико наседавали.

Елем разиђосмо се, у намери, да се у вече састанемо на том и том месту, па — кући.

Запитамо кућу Н. Фарбара (тако га зову, а у ствари није тог заната). Дођем пред њу и баш на нашу срећу видимо, да је ту дућан.

— Дај Вељко још оно што имаш, нека изгледа као да смо дошли да купимо цигаретли, па „нузгред“ ћу питати за Н.

Он ми све изручи. Беше — пет новчића.

Уђем ја први, а он замном.

Из друге собе зачусмо гајде и звекет чашица.

Е, Боже помози, сад ће бити!

Из собе изађе нека госпођица, пријатна лика.

Сад ја стао, па мислим, би ли купио цигаретли или да питам одмах за Н Жао ми чисто пет нов. кад имамо духана.

— Молим вас лепо, је ли ту Н.

— Јесте, јесте, изволите унутра!

Е, сад шта ћеш? Мораш хтео не хтео!!

Али бога ми после толиког наседавања, не би се никад томе надали. Н. нас дочекао као своју браћу, његова мати као синове. Па куд ћеш боље?

У соби за столом затекнемо при пуним чашама доста гостију, — што је најглавније — доста госпођица.

Чувени сремски гајдаш М... свира.

Е, ту се да провести. Где је он, ту се не спава.

— Здраво чика Н. зар сте и ви ту?

— А зар може каква слава проћи без мене?

Домаћица нас понуди да ручамо. Ми јој рекосмо, да нисмо баш гладни (само нас већ стомак боли) али ипак можемо мало печења. Е, сад да је коме стати па гледати, како пуцају кости сиротом печеном јагњету под нашим зубима. Па нисмо гладни!!

Здравице отпочеше, чашице се празнише, многаја жета орило се. Наједном ме изазва Н. из друштва.

— Траже те другови, ено их пред вратима.

Да се је кућа три пут преврнула, не би се толико изненадно као овоме.

Сад ја мислио, да су они на истом степену к'о и ми т. ј. да већ у велико наздрављају, кад тамо, а они пред вратима. Одмах се досетим јаду — нису их примили, па то ти је.

ли се то анархија, кад ученик откаже учитељу послушност и ради шта хоће и како хоће; кад ученик може учитељу да одговори: „нећу“, или кад му добаци: „отац ми је казао и наложио, да не смем то и то чинити“; или кад ученик на очиглед учитељу шапатом чини примедбе својим друговима на речи учитељеве при настави вере примењујући их на веру назаренску; кад дакле ученик и односно дете ради у свему и свачему, што је на уштрб и штету владајуће вере у школи... не зове ли се зар то анархија, а они, који је потпирују и изводе, нису ли зар мале Равашоле или Вељани за св. православље у школи? Није ли зар тако?! Па из тога сад зар није јасно, да у основној школи влада назаренство, које се ніпошто трпети не сме? Но као што рекосмо: зар учитељ да му стане на пут? Је ли учитељ власт каква? Не, ту учитељ не може на своју руку апсолутно ништа. Ту требају да се покрену они фактори, који дрмају и са учитељем. Где су наше школске власти? Где — црквене? Где је епархијски школски одбор? Где — конзисторија, као најближе власти?... Тек овима не може свеједно бити, каквим ће духом дисати наше школе, нити са каквом децом седе у школи наша православна деца!...

Наше су школе карактера вероисповедног. Њих могу посећивати искључиво православна деца. Тек у ванредним случајевима, могло би се — можда — дозволити, да их посећују и неколико деце друге, али законом признате и сношљиве вере. Ово се и практикује. И само дотле, док се од то неколико деце не би каква уштрба нанело православној вери, могла би се трпети у школи, у противном случају с места би им требало врата показати.

Но назаренска деца припадају вери, која није сношљива — толерантна, нити државним законима призната. И већ само та околност, па је доста да таковој деци нема, нити може бити места међу нашом православном децом. А узме ли се још у обзир, да су та деца својим препреденим понашањем на штету и на велики уштрб нашој православној вери, онда им је још мање места у православној школи. Њих не би требало у школу ни примати. Та су деца за Србе и за св. православље и тако изгубљена, па нека живе за себе; нека им родитељи њихови оснивају школе; нека их уче и васпитавају како најбоље знају, али само нека нас и наше школе на миру оставе. Њима буди далеко лепа кућа... Па дакле, да ли ће и такова деца у нашим школама седети, без сумње да не може дотичним властима свеједно бити — нити може свеједно бити школскима, нити црквенима. У интересу карактера наших школа, назаренство се мора по што по то из њих уклонити. У противном случају, како назаренство у последње време баш доста рапидно напредује, за мало још, па се не ће знати српског имена нашим школама. Можда је на послетку ова оцена и преухитрена; можда оштра и одлучна, али — дао би Бог да се тако не збуде...

Но с тим још није све речено. Пошто би се ово све могло односити већином на децу чисто назаренску, дакле не крштену, сад још коју да речемо и о оној деци, која су у православној вери крштена, али су им родитељи после постали „верни“. А такове је деце, или таковних ученика је пуно и — данас баш највише. Па шта да речемо ту? Жалост, не описана жалост. Ова деца тек праве переда у школи. Док ону не крштену децу по нужди и околностима мора учитељ да трпи у школи и не тражећи од њих у свему да следују примеру остале православне деце, што је посве природно и појмљиво, дотле овој православној деци, назаренских родитеља, не би могао ни трунка једнога кров прсте гледати. Њих би требао да сматрам као и осталу православну децу, те за то да тражи од њих, да у свему следују примеру остале православне деце: да се крсте; да молитве читају; да иду у цркву; ту да се облаче; да апостол читају; при укопима да прате и т. д. да врше све функције оне у црквеним и верским дужностима, које врше и остала деца. Али како јадно учитељ у томе пролази! Ученик му одречно одговара, да не ће то ништа да чини. Родитељи су му забранили. Он с њима иде у „скупштину“. Он никако не ће да врши оно, што се коси са назаренском вером. Па шта на то да чини учитељ? Како да се према таковој деци нађе? Да ли су се надлежне власти за такове случајеве састарале, како да се учитељима пружа прилика, да себе из тако понижавајућег положаја извуку? Не, нису! Учитељи немају ништа, на што би се наслонили, нити имају, за чега би се ухватили и такови одговор спојен са јогунлуком уклонили из школе и свој карактер у респектовању одржали. А то су очевидно случајеви, са којима се и нехотице назаренство подржава и важност му се даје, а карактер наших школа на очиглед губи се и поступно тоне у своје ништа. А то је очита пропаст, која се не сме пустити, да до краја дође. За то и апелујемо! Апелујемо на надлежне власти наше; апелујемо, да томе злу стану на пут и наше вероисповедне школе од назаренства рашчисте! Апелујемо, да бар у најгорем случају учитељима даду упутства, како да поступају са децом чисто назаренском; како са децом у православној вери крштеном, а из куће родитеља назаренских. Ово је врло нужно. Скоро да је животно питање. Од решења овога зависи будући карактер наших школа. Зависи и то: хоће ли се назаренство посредно у школи потпомагати и према њему са неким пијететом поступати; или ће се као непризната вера и убитачна још по св. православље изгонити до крајности, те тако вероисподни и народни карактер наших школа у свој чистоти својој одржати!...

Оволико у интересу нашег лепог православља. Хоће ли се пак и у колико овај апел код надлежних уважити — то спада на другу страну. Па идемо, да видимо!....

Фелдварац. **Т. Костић,**
народни учитељ.

Појурим на улицу. Јест, ал' они оладили.

Е, сад шта ћу, него опет у друштво. Вељку испричам ствар, он одмане главом и — испразни чашу.

То исто и ја учиним...

Око пет сахата одемо на колима у манастир. Прошетамо се (било је шест сах.) а Њ. Св. са осталим свештенством иде на каруцама с ручка из манастира. Звона звоне, прангије пуцају.

Дакле то је до „једно три сахата“! Хвала Богу, што нисмо овде чекали и гладни и жедни.

После тога вратимо се у село.

Гајдаш нам свирао, коло се вило, винце се пило до — зоре.

Морам признати, да смо се лепо провели, само нам помути радост помисао на јадне другове, али и то већ разбистри чашица руменике.

„Тешко ногама под лудом главом“. Да смо били паметни, па одмах тако радили, не би два пут ишли из села у манастир и натраг, и не би нас „болела глава од калуђерског шиљера“.

Зором око 4 сах. кренемо се нас двојица онако накресани кући. Једва се некако довучемо.

Кад на шеталиште, а оно седе она три брата, који су се прославили на слави.

— Здраво браћо! Гле зар ви не спавате? довикнем им шалећи се.

— Спавали смо доста. Него јесте ли чули, томе се нисмо надали од вас — рече један мало љутито.

— Шта је, шта је?

— Ми били на вратима код Н. и звали вас на поље, а вас ни бриге. Лепо, лепо!

— То ћете извинити, ја сам одмах изашао, али вас ни од корова.

И онда им испричамо све, како бејаше. Они се умирише.

— Но дед причајте нам, шта се с вама збило.

Један нам све исприча. Лаза — кажу — није хтео да уђе унутру код М. а они се због њега ражљуте, па одлуче, да иду кући. Али да не би нарушили уговор, дођу по нас, па да и ми идемо. Ми међу тим остали (јер наш Н. јави то, тек кад су они отишли). Но чујте даље, шта је било. Кад су оставили нас да прослављамо Бога Баха, ишаху улицом кући. Сељани их гледаху као чудо. Били су до душе обучени као и други ђаци, само су имали штапове, управо батине.

Елем заиште један од њих од неког сељака палидрвце, да запали цигарете.

Овај се насмеја, па ће им:

— Ја бога ми нисам нашао новце на ђубрету, да купујем машине, па да дајем вандрокашима.

Код другог тако исто прођоше. Само их овај мало друкчије почастио — понудио им кожа за продају.

Е, то је прешло меру. Даклем „вандрокаши“ и „Кожари“!

Тако они до дна душе увређени одоше, управо побегоше са славе из села.

И ми смо до душе заједно с њима награбусили, али код њих је загрдило.

Ај, славо, славо!

Један пут се човек учи памети.

Сад сам се зарекао, да никад више без поваца не ћу ићи на славу, јер калуђерски је ручак скуп, калуђерско је вино опоро!

Лаза П.

Поглед по свету.

— Љубомора између Енглеске и Немачке. У француским добро обавештеним дипломатским круговима тврди се, на основу поузданих појава, да Енглеска не одобрава држање Немачке у погледу спољашње политике и да с том политиком није никако сагласна. Особито је у Енглеској упало у очи, да се Немачка приближује Русији и то је меродавне кругове непријатно дирнуло, јер се боје, да би ово могло имати штетна утецаја за Енглеску при склапању уговора о миру између Кине и Јапана. Енглеска се међу тим решила, да пази, да Русија себи при склапању мира не обезбеди такве пробитке, какви јој не припадају. — Тако љубомора и у политичком животу игра велику улогу, а њу све више заоштравају лични интереси, у овом случају интереси Енглеске у Азији.

— Атентат на краља. „Н. В. Тагблат“ доноси вест, да се ушло у траг неком атентату на краља Александра у Србији. Дознало се, вели тај лист, да је хајдучки вођа Баштован, који се налази у крагујевачком затвору због разних убијстава, изјавио пред истражним судијом, да је поткупљен од неког Ђаковића, да изврши атентат на краља Александра. А то би се тако извело, кад би се у краљево вино усуло отрова. Ђаковић је у истражном затвору у Чебинчевој „завери“ и каже исти лист, да је под стражом доведен у Крагујевац, да се суочи са Баштованом. Краљев подрумар такође је узет на испит. Овај је изјавио, да је не могуће, да се на овај начин краљ отрује, јер све вино, што је за краља, иде преко његових руку. — Још једна „завера“ није ни завршена, а ево је друга „откривена“. Како се код толиких „завера“ не заплете каква око Милана, тог главног стуба Обреновићева дома!

— Социјалисте у белгијском сабору. При оверовљењу саборских избора у Алосту било је жестоке дебате. Социјалисте су тражиле судску истрагу, да се докаже, како је при избору било варања. Предлог је десница одбила и оверовила је два клерикалца. Била је велика вика и раздраженост, кад је неки клерикалац говорио о прошлости социјалистичког посланика у Монсу. Социјалисте су после ларме оставиле сабор, до год није клерикални посланик завршио свога говора. При крају седнице подигли су социјалисте предлог, да се ослободе сви политички кривци.

— Рат између Кине и Јапана. По неком брзојаву из Шингинга затворен је на основу заповести из Пекинга поткраљ од Се-чвана, што је убио татарског ђенерала, да би тиме сакрио велике проневере. По вести из Тијен-Сина, погубљен је ђенерал Вај у Пекингу због свог порава код Пјенг-Јанга. А ђенерала Јех и Ни изгубили су свој степен и одличја.

Вести из места и са стране.

Беседа с игранком. Вуковарско српско певачко друштво „Јавор“ приређује у недељу 13, (25.) новембра о. г. у просторијама код „Лава“ беседу с игранком. Распоред је: 1. К. Хавлас: „Тамо, тамо!“ пева мушки збор. 2. Ј. Волф: „Певачки марш“, пева мешовити збор. 3. Декламација. 4. Мајер-Сејкора: „Порука“, двопев за сопран и баритон, певају гђица Зорка Стојановић и госп. Никола Јовановић. 5. К. Хавлас: „Сад је време“, пева мушки збор. 6. Р. Толингер: „Мутан Дунав“, мешовити збор, баритон-соло пева госп. Филип Богдановић, — За тим игранка.

„Друштво за потпомагање сиротних Срба-ђака на великим школама у Бечу“. Управни одбор „друштва за потпомагање сиротних Срба-ђака на вел. школама у Бечу“ изабран на главној редовној скупштини од 21. окт. 1894., у седници својој од 25. октобра 1894. овако се конституисао: Председник: Мита Јосифовић, потпредседник: Мил. Бабић, правник, благајник: Душ. Петровић, медицинар, тајник: Војислав Кујунџић, медицинар. Чланови управе: Дим. Русовац, чиновник, Дан. Кеслер, медицинар, Чед. Митровић, правник, Слоб. Рибникар, медицинар. Одборски заменици: Славко Милетић, медицинар, Ј. Шумановић, фармацент, К. Натошевић, правник, Свет. Николајевић, медицинар.

† **Александар III цар руски.** У Петрограду влада велика врева. По улицама је силан свет, који чека царску породицу, кад иде на богослужење. Дању и ноћу иде свет, да умрлог посети. Богато и сиромашно, старо и младо похађа царску гробницу. Од 9 сахата у вече, па све до јутра стоји свет као зид укипљен на две врсте далеко. Међу светом је велико стискавање. Радници и слуге целу ноћ иду у цркву. Преко 50.000 душа може бити да има, које стоје у магловитом ноћњем ваздуху у Александрову парку и на главној улици. Светина се полако креће у напред, да би могла доспети до цркве: јер је гони нестрпење, глад и хладноћа. У след тог настаје тако стискавање, да је опасно по живот оних, који се нађу међу том светином. Не прође ни једна ноћ, а да се не нађе тако измучених и изломљених, да морају ићи у болницу. Полиција, жандари и Козаци нису у стању задржати ове таласе од светине. У суботу је народ у јутру у 6 сах. растеран, јер се друкче није могло доћи до реда. На улици је таква ларма, да свету, који тамо станује, изгледа ово као каква узбуна. По улицама продају велике слике, које представљају цара на самртном одру, али то не задовољава љубопитљиви свет. Тако је било у Петрограду пре укопа Александра III.

„Српство“. У Београду почео је од 1. новембра излазити нов лист, „Српство“. По „првој речи“ својој заступаће велико-српске тежње. Власник и главни уредник му је Драгутин Ј. Илијћ. Излази сваки дан, осим дана по празнику.

Прослава београдског позоришта. Управа крал. срп. народ. позоришта у Београду издала је јаван позив на прославу двадесетпетогодишњице позоришне, која ће бити 20. новембра о. г. у Београду. Први дан, у недељу 20. новембра у 10½ сахата пре подне благодарење у саборној цркви, после службе божје. Из цркве ићи ће се корпоративно споменику кнеза Михаила, осниваоца првог српског народног позоришта, где ће се у знак дубокога признања положити сребрн венац. Одатле ће се ићи на заједничку закуску. Ко жели учествовати на овој закусци, умољава се, да се нарочито изволи јавити позоришним управитељу до 10. новембра. У 7 сахати у вече раздаваће се при уласку у позориште гостима „Поменик“, који је управа нарочито за ову светковину спремила. Пред почетак представе управитељ краљевског српског народног позоришта поздравиће госте својим говором. После говора биће свечана представа: „Ђурађ Бранковић“, историјска драма у пет чинова, која је приказивана као прва представа у установљеноме народном позоришту, 10. новембра 1868. године, у Сушићевој кући. У овој представи суделоваће, по могућству, сви живи глумци и глумице, који су у оно доба глумовали на овој позорници. Други дан, у понедељник 21. нов. у 7 сахата у вече представа: „Ђидо“ слика из народног живота у пет чинова, с певањем, написали Веселиновић и Брзак. У овој представи суделоваће само садашњи чланови краљевског српског народног позоришта. Трећи дан, у уторник 22. нов. у 7 сахата у вече представа: „Отаџбина“, драма у пет чинова, од Викт. Сардуа. У овој представи суделоваће, заједнички са члановима краљевског српског народног позоришта, сви глумци гости и глумице гошће, који на светковину дођу. Четврти дан, у среду 23. нов. у 7 сахата у вече угледна представа: „Отело“, трагедија у пет чинова, од В. Шекспира. Ову представу даће само садашњи чланови краљевског српског народног позоришта. Пети дан, у четвртак 24. нов. у 7 сахата у вече представа: „Суђаје“, драмолет у три чина, с певањем, по народном веровању написао Љубинко. После представе у 9 сахата у вече биће вечера у почаст гостима и пријатељски опроштај и растанак. За све ове представе даваће се улазница на благајници позоришној у обично време и по обичним ценама. А ко узме у напред улазнице за свих пет представа добиће их у пола цене.

Земљотрес у Италији. У суботу по подне осетио се јак земљотрес у многим местима на Сицилији. У Месини био је потрес тако јак, да су се људи уплашили и своје куће напуштали. Штета од земљотреса није велика, осим што је један човек убијен и тројица рањена, кад су неке куће попуцале и поједини делови зида се срушили. У Калабрији било је 8 потреса, који су начинили па кућама више штете. У Палми, Семинарији, Санта Еуфимији и Сан Прокопији било је више штете. Било је убијених и рањених људи. Многи леже под развалинама. У Багнари пало је 6 особа на жртву. У Стромболи многе су куће попуцале и прете, да се сруше.

☛ Због св. арханђела Михајла не ће наш лист изићи у среду, с тога данашњи број изилази на целом табаку. Идући број изилази, као и обично, у петак.

Новије вести.

Министарска криза у Бечу. Због предлога о изборним реформама наступила је запетост у министарству. У клубу Пољака постоје диференције. Није искључена могућност, да ће у министарству бити озбиљних промена.

† Александар III. цар руски. У недељу, у очи укопа одржана је посмртна служба над телом царевим. Присуствовали су присутни страни владари, цар и царска породица. У вече објавили су нарочити гласници, да ће у понедељак бити укоп. — Краљ Александар стигао је у недељу пре подне у 10 сахата и 45 минута у Петроград.

Венчање цара Николе II. Венчање новог руског цара Николе са принцесом Алисом заказано је за 14. новембар.

Велика ватра. Дијонћерска творница папира горела је у суботу пуних шест сахата. Ватру су подметнули радници из освете. До половине претворена је у пепео.

Земљотрес у Италији. Општина Палми сва је разорена. Становници су се иселили из села. У 17 општина су многе куће оштећене.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Београд, 6. новембра.

Излет у Пешту. Нашу белешку о излету „Београдског певачког друштва“ исправљамо у толико, што ће оно ићи само у Пешту, а не и у Беч. У Пешти ће приредити два концерта, развеселиће нашу „браћу“ Мађаре и са побраним лаворикама вратиће се натраг. Припрема се чини у велико. Поред српских, друштво ће певати и две мађарске песме. (!) Овај излет, чији је иницијатор жалосни пријатељ Српства, Светомир Николајевић, учиниће врло ружан утисак на нашу браћу Војвођане.

*

Помен. Великошколска омладина у друштву с омладином трговачком, учитељском, богословском и гимназијском намерна је, да идуће недеље у саборној цркви учини сјајан помен руском цару Александру III. и великом пријатељу нашега народа. Иницијативу је, као што и треба, узело на се великошколска дружина „Побратимство“. У јутру тога дана састаће се целокупна омладина пред вел. школом, а одатле са Обилићевом заставом, увијена у црни креп, и војничком музиком поћи ће поред споменика кнеза Михаила, улицом кн. Михаила и дубровачком у саборну цркву, где ће певати чланови „Обилића“.

*

Андра Ђорђевић, „пријатељ“ српских учитеља и бив. министар просвете, постављен је за председника просветног савета. Да ли се овим хтело, да пркоси просвети или да се да нека сатисфакција бив. фармазонском министру? Али код толиких радника на просвети, поставити Андру, то је то исто, што и спрдати се с просветом.

ДОПИСИ.

Из румске околине. (Пустахије у цилиндрима.) Читали смо више пута у народном гласилу „Застави“ о грабљивцима, отимачима и варалицама твртке Штајнера и Весла из Руме, како на разноврстан начин, помоћу скривене лажи и преваре, од наших ратара отимају јавно рану и новац, па ето опет, на жалост, јасна доказа, да се сва та отимачка чивутска багра из Пеште, Новога Сада и Руме размеће и горопади. Ето поново доказа, да је „Застава“ у својим бројевима 122, 128, 136, 148, 149, 155, 171, 172. и 173. ове године против тих пустахија само истину донела, али у врло скромном и штедљивом начину. А да је тако, ето још један доказ више, што се прошлих дана у Голубинци догодило. Из тога се са свим јасно види, на какав су грозан начин те гује присојкиње при куповању кукуруза варали наш кукавни свет; то је јасан доказ ужасне преваре на штету државе и грађана. Порезна је рубрика том преваром ускраћена, па да би се та свота у државну благајну унела, која је истој потребна, пао је намет разних пореза и прореза на све остале грађане, па чак и на оне, који су тим отимачким трговањем чивутским оштећени. Уверени смо, да нема препреденијих и „печенијих“ трговаца од ових Чива, који су сад уловљени, што јавно отимају, што народу вуку из вршаја коње, што му кућу, земљу и остало покретно и непокретно имање на добош продају за своја тобож „поштена“ потраживања. То су ти „угледни“ бирачи, грађани, „гросхендлери“! Тако и на такав начин, а помоћу талмудске школе, ритар и перјар Чива постаје за неку годину богат човек.

Ми ћемо мирном душом сачекати ток истраге, јер смо уверени, да их не ће и не сме мимоићи правичност криминалног закона. Они се истина и поред тако очитог доказа преваре на свој безобразни и њима урођени начин размећу и сваку одговорност на другог товаре, као и овде на ону фирму у Осеку, од које су своје мерице купили. Колико је нами познато, твртка Нубер у Осеку доста дуго постоји и позната је трговачком свету као солидна. До данас бар још ни једног случаја није било, да је ко год од њих купио баждарених мерица, које би са 19 литара веће биле. У осталом наше није овде ни Нубера заступати ни бранити, јер свакако ће се имати да позове и речена твртка Нубер на одговорност пред компетентно судиште; наше је само да путем јавних гласила сачувамо људе од те лажљиве, варалачке и отимачке компаније Чивута Јожике Штајнера и Максима Весла из Руме, а то је „Застава“, као народни орган, већ небројено пута обнародовала и на исте варалице позване упозорила.

Ето ти, народе, доказа, каквих пустахија има у једној уставној држави, где се број чиновника, жандара, полицаја и финанца све више и више на твоју грбачу товари. Прошла су времена разбојника из заседа; сада су пустахије са свим друкчије: са цилиндром на глави, финим оперваженим капутом, са лакованим ципелама на ногама, златним ланцем о врату, с драгоценим прстењем на рукама, који се возају на каруцама, путују брзим железничким возом на првој класи; па онда су ти они „почасни грађани“, па чланови касине и штедионице; њихова су „часна“ имена у листи великопорезника; па онда су они у раскошним купкама, у шампањском весеолом друштву, у интимном братству са великом господом, па у разним одборима, па чланови берзе, богаташи разних жиро-конти, прави шпортсмани „избраног“ народа, нови грађани Пеште и Загреба, присталице шовинизма и стеклишта, новопечени Мађари и Хрвати.

Морамо још приметити, да се поглаварство голубиначке општине врло лабаво показало, кад је само једну мерицу конфисковало, а оне друге без бриге Чива донео у Руму, одакле су тек на пријаву званично однете и пронађене за лажне. Но међу тим Чива Шателес и даље купује кукуруз за варалице Штајнера и Весла, који је и све купове исплаћивао, поред свега тога, што је и он морао знати, да су мерице веће и лажне, јер је један грошићар свога госу Чиву пажљивим учинио за превару купа на мерицама. С тога се и чудимо, да се овим варалицама дозвољава, да и даље тргују и невине људе поткрадају.

Не ћемо душе да грешимо, али ћемо причекати још који дан, да видимо, да ли има и једног крштеног човека на овом божјем свету, који би узео у заштиту ове људе, изузимајући паравно људе од правничке струке, чија се заштита за повац купује и која долази кроз отворена законска врата.

Још се нашло господе, која су ишла на руку Ј. Штајнеру и Веслу и њиховом надри-писару Хунвалду. Изволте, господо, и даље на руку ићи овим отимачима у цилиндрима, пијте братимство с њима, њих при сваком купу сваком другом трговцу претпостављајте, ставите им на расположење за њихове злоупотребе судска акта, идите и даље раме уз раме с њима, преврните све законске параграфе у њихову корист, умножите војску и жандаре за њихову потребу и чување, — али и не заборавите, да је народ најмоћнији, вековечит господар света, да је у војсци море народних синова, који домовину бране, а не кукавице и пустахије, као што су Штајнер и Весел из Руме. **Жеравица.**

Каменица, 2. новембра. Овде је пре неки дан била одборска седница ради школе, коју би требали назидати, али како је одбор сазван, тако се и разишли, јер никако не могу да се реше једном крају ма ком, премда би може бити добили од земаљске владе потпоре, али остало даље грцај рајо. Ми би се радовали, када би видели новосазидану школу, те би се бар деца одвојила, па не би било размирице међу њима, али да су ово оне године, када су били пуни подруми и качаре вина, лако би то справили, него су сада настале тешке и зле године, да једва порезе плаћамо и остале трошкове, које народ са своје грбаче заслужи, јер данас није само та проклета филоксера убила сиротињу, него и остале газде, које се велико не разликују, премда се овде наш народ упео из петних жила око подизања винограда, које ни у једном селу у Срему није, те ради, како би себи и држави користи донео. Јест, да ми већ овде имадемо нешто подигнутих винограда, то су већином богатијих, али би и сирома подизао, када би имао за чега да купи лозе, јер је 8 фор. 1000 комада. Ми имадемо општински ложњак, из којег се добије сто четрдесет а и више хиљада лоза, али се то све раздели тако, да неки пријатељи начелникови добију по више хиљада, а сиромах по неку стотину. И ове године се уписали за лозу код начелника пре, нег што је дао добовати њих 104, а то већином његови пријатељи и одборници што по 10 и више хиљада добивају, а сиромах нити може да добије, нити може да је купи, те још начелник вели народу: Ја сам господар, и ја ћу је делити, како ја знам, а не како ви хоћете. Ми добро знамо, да је нама земаљска влада дала 150 фор. помоћи на издржавање истога ложњака, а ево како се ради, јер што год је нереда, то је овде. Овде сме радити, како ко хоће. Само подај Маши, па се не плаши, јер доста је то доказана, нашег натароша велика мана. Коме год је радио контракт пре 5 и више месеци, а имаде и преко године, редак је, који је добио, а још када га запиташ, он изгрди, а имаде већ и тога, да већ купац одустаје од поседа. Па докле тако? Јесмо ли ми најгрешнији? Та овде ради сваки по свом ћефу.

Пре неки дан пошаље начелник једног полицаја да му сече и чисти лозу иза села у туђем винограду. Да ли је полиција дужна то њему радити? Али ми добро знамо, да му се не не сме замерити, јер ће бити истеран. Тако је пре изгрдио полицаја у уреду, да му је на послетку псовао и Бога, па има ли томе лека? Та зар није доста, да су нашем начелнику били фендовани свињи и када је дошао изасланик из Ирига, а он дознао и лепо сакрио, па било и није, и тај данас још седи на кормилу наше општине? Не знамо, докле ће, а надамо се, да ће и виша власт већ једном учинити своје, те пречистити ову изнемоглу општину, да под овом управом не посрне, јер прошле среде била је једна депутација од више лица и поднела је жалбу против управе у име целог грађанства, која је лепо примљена. Видећемо, како ће даље бити. **Реља.**

Трговина.

Нови Сад, 7. новембра. Пшеница прве квалитете 6 ф. 10—15 нов. Пшеница средња 5 ф. 80—90 н. Пшеница лакша роба 5 ф. 50—— новч. Наполица 5 ф. 30—50 нов. Јечам 5 ф. 40—50 нов. Зоб 5 ф. 70—70 н. Кукуруз у зрну 4 ф. 90—— н., нови у клиповима 3 ф. 20—40 нов. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 38 н.
„ средњи . . . 36 н.
„ лаки . . . . 32 н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 15—30 ф. по комаду.
Јагњци . — ф. по пару.
Овци . . 8—12 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

6. нов. било је 1·85 мет., а 7. нов. је било 1·81 мет.

*

Будимпешта. Недељни извештај комисионе трговине рогате марве и оваца Морица Бауера и сина.

Рогата марва. Вашар од 15. новембра п. р. Догон: 2014 комада и то:

384 ком. мађарских волова, 817 ком. српских волова, 70 ком. срп. крава, 383 ком. мађ. крава, 121 ком. бивола, 64 ком. бикова, 175 ком. теглећих волова, накнадни догон —.

Ма да је промет био мали и ма да су се по неки страни купци пријавили, скочила је цена најбољој и доброј средњој роби са 50 н. до 1 ф. а цена лошијој роби остала је непромењена.

Цене су биле ове: Дебели волови добре квалитете ф. 28—32 по мц. са узимањем на живот $34\frac{1}{2}$, волови са паше ф. $25\frac{1}{2}$—$28\frac{1}{2}$, сеоски ф. $23\frac{1}{2}$—$26\frac{1}{2}$, српски ф. 22—30, краве ф. 25—28, бикови ф. 24 до 30, биволи ф. 17—$25\frac{1}{2}$. Све од мц.

Овци. Вашар од 13. нов. п. р. Догон 3155 ком. оваца. Промет је био непромењен.

Шкопци су продавани по 10—17 ф. пар; овце јагњенице 8—14 ф. пар.

*

Будимпешта 17. новембра п. р. Трговачки извештај комисионске радње Давида М. Амара.

Течај прошлонедељне житарске радње беше жив и кадкад чврст, у пркос томе, ма да је Америка јавила повишице, цене нису могле знатно скочити из узрока, што смо имали суво и топло време.

Од артиклова за крму кукуруз је здраво скочио, почем зоб и јечам остадоше без промене.

Готовој шеници беше воља за куповање добра, јер су млинови више куповали за увећање зимских стоваришта.

Обрт са српском шеницом био је велики и продато је 31.000 мц. 78—79 ф. 5.25—40, $75\frac{1}{2}$—$76\frac{1}{2}$ по ф. 5.20—30. Тиског 82 по ф. 6.90. При промету од 180.000 мц. цене закључују 5—10 н. боље. Довози 196.800 мц. Изв. 5.800 мц.

Кукуруз стари ф. 6.50—55, новог продато за Штајнбрух готово ф. 5.40, за децембар-јануар ф. 5.65, за јануар-март ф. 5.85, за јан.-април ф. 5.90.

Раж ф. 5.25—40, јечам ф. 5.50—6.10, зоб фор. 5.70—6.30.

Код термина само је кукуруз знатно скочио од ф. 5.99 до ф. 6.15, али закључује опет јефтиније.

Данас бележимо: Шеница за пролеће ф. 6.74, за јесен ф. 7.12. Зоб за пролеће ф. 6.06, Кукуруз ф. 6.09, Кол-репица ф. 11.15.

Шљиве. Расположење побољшало се мало без да је обрт могао се развити.

Данас бележимо: Српске узанц за новембар ф. 3.25, 100 к. ф. 4.25, 85 к. ф. 9.25. Босанске узанц за новембар ф. 3.36, 100 к. ф. 4.36, 85 к. ф. 9.38. Пекмез славонски ф. 13.75, српски ф. 12.— Маст ф. 49.50.

СТЕЧАЈ.

Како је учитељ Милан Кириловић преминуо, отвара се стечај на једно место српског народног учитеља у Старом Бечеју.

Плата овога учитеља биће годишње: 500 фор. а. вр.; за станарину 150 фор. или — евентуално — слободан стан, ако га општина буде имала на расположењу; за свој и школски огрев 52 фор. 50 н.; у име школске послуге 40 фор.; за паушал 12 фор. 60 н. и за предавање у пофторној школи — кад буде на реду — 50 фор. а. вр.

Дужност је овог учитеља, да предаје све законом прописане предмете у оној школи и разредима, који му буду додељени; а осим тога, да и у цркви за певницом по реду поје.

Рок стечају излази 15. (27.) децембра о. г. закључно.

Молиоци треба да имају у сваком погледу закониту квалификацију, те да у смислу министарске наредбе од г. 1885. сведоџбом докажу, да су оспособљени и за предавање мађарског језика.

Молбу са сведоџбама ваља послати председништву месног школског одбора.

Из седнице школског одбора српске православне црк. општине у Старом Бечеју, 2. (14.) новембра 1894.

Потпредседник шк. одбора:
Мита Радановић.

Јоран Михајловић.
перовођа. 1—3

У ГАЛАНТЕРИЈСКОЈ ТРГОВИНИ
ЂОКЕ С. МИЛОСАВЉЕВИЋА
У ЗЕМУНУ
налази се за помоћника упражњено место. Првенство има онај, који осим српског матерњег језика, још немачки и мађарски говори. 2—3

Гвожђарска, шпецераја и мешовите робе трговина
КОСТЕ МИХАЈЛОВИЋА
У ЖАБЉУ
потребује одмах једног младог помоћника. 2—2

ШПЕЦЕРАЈСКО-МЕШОВИТА И ПАМУЧАРСКА
ТРГОВИНА
ЈОВАНА З. СТОЈАНОВИЋА
У ВАРЈАШУ 2—3
потребује практиканта или шегрта.

ЦИГЉАНА И ЦРЕПАНА
ИСИДОРА ЛЕВИНГЕРА
У СТ. ФУТОГУ
препоручује градитељима и приватницима по врло умереној цени разне врсте
ЦИГАЉА и ЦРЕПА
за зидање и покривање, а тако исто разне врсте цигаља за патосање.

Препоручује и своје велико складиште дрва за **ГРАЂЕВИНЕ**, као: балвана, дасака, летава и све што у ову струку трговине спада, са врло јефтином ценом.

Уједно напомиње, да му је цигљана и препана поврај Дунава, с тога врло згодан пренос и водом. 9—12

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА
ТРГОВИНА
В. БАРАЈЕВЦА
У ПАНЧЕВУ 3—3
потребује два солидна помоћника, једног старијег и једног млађег, који су добри продавци. Који осим српског добро немачки говоре и пишу, а мађарски добро говоре, имају првенство.

Оферти, у којима се мора назначити где и колико су као такови сервирали, имају се слати на српском и немачком језику. Ступање одмах или за 14 дана

НОВА ШТАМПАРИЈА.

Част нам је поштовано грађанство известити, да још у току овога месеца у **Ст. Бечеју** у кући госп. Симоновића, у црквеној улици, добро, по најновијем укусу снабдевену

НОВУ ШТАМПАРИЈУ
КЊИГОВЕЗНИЦУ, КЊИЖАРУ И ТРГОВИНУ ПАПИРА

отварамо и сваке приватне као и званичне у ту струку спадајуће наруџбине по најјефтинијој цени примамо.

Пошто смо машине, слова и све друге потребе сасвим нове по најчувенијим фабрикама јефтино набавили, то смо и том повољном положају, да ћемо све наруџбине тачно, укусно, чисто и по најумеренијим ценама, за најкраће време вршити моћи.

Да би се поштовано грађанство о свему овом уверити могли, молимо, да нам наруџбине што пре повери.

Наруџбине се већ примају.

Тражи се један слагач и књиговезац, који у радњу одма ступити може.

С поштовањем
Иванић и Гавански.
1—3

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.